

Sygn. akt I ACa 1219/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 lutego 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Hanna Nowicka de Poraj (spr.)
Sędziowie:	SSA Sławomir Jamróg SSA Robert Jurga
Protokolant:	sekr.sądowy Marta Matys

po rozpoznaniu w dniu 14 lutego 2017 r. w Krakowie na rozprawie sprawy z powództwa Przedsiębiorstwa (...) S.A.

w G.

przeciwko Województwu (...) Zarząd (...)w K.

o zapłatę

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach

z dnia 6 czerwca 2016 r. sygn. akt VII GC 241/15

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Kielcach do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania apelacyjnego.

SSA Sławomir Jamróg SSA Hanna Nowicka de Poraj SSA Robert Jurga

I ACa 1219/16

UZASADNIENIE

Powód Przedsiębiorstwo (...) S.A. w G. domagał się zasądzenia od pozwanego Województwa (...) Zarządu (...)w K. kwoty 241 205,63 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 25.02.2015 r. i kosztami procesu.

W uzasadnieniu powód podał, że strony łączyła zawarta w dniu 27.01.2012 r., umowa, której przedmiotem była „Budowa (...) K. na drodze wojewódzkiej nr (...)”. Powód wykonał umowę, czego potwierdzeniem są protokoły inwentaryzacji z 9.06.2014 r. i odbioru robót z 23.06.2014 r., obciążając pozwanego fakturą na kwotę 11 467 961,09 zł. Pozwany uznał należność z tej faktury do kwoty 10 415 515,50 zł i uregulował na rzecz powoda kwotę 7 974 401,73 zł. Pomimo uznania roszczenia pozwany złożył wniosek o zezwolenie na złożenie do depozytu sądowego części

z uznanego świadczenia w kwocie 1 593 526,73 zł, argumentując, że o wypłatę tej kwoty wystąpiły osoby trzecie, które współpracowały z powodem przy wykonaniu umowy. Postanowieniem z dnia 21.11.2014 r. Sąd Rejonowy w K. oddalił wniosek, jednakże Sąd Okręgowy w Kielcach, postanowieniem z dnia 11.09.2015 r., w uwzględnieniu apelacji pozwanego, zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, że zezwolił pozwanemu na złożenie do depozytu sądowego kwoty 1 340 300,92 zł, stanowiącej pozostałe wynagrodzenie należne powodowi za roboty wykonane na podstawie umowy z 27.01.2012 r. Jako podstawę prawną Sąd wskazał art. 467 pkt 3 kc.

Niniejszym pozwem powód dochodził od pozwanego zapłaty kwot złożonych do depozytu sądowego a stanowiących roszczenia zgłoszone przez: Firmę (...) S.A. w K. w kwocie 140 304,37 zł, (...) Sp. z o.o. sp.k. w upadłości likwidacyjnej w K. w kwocie 65 901,26 zł i M. B. (1) w kwocie 35 000 zł. Powód podniósł, że nie posiada zobowiązań z tytułu zapłaty wynagrodzenia wobec dwóch pierwszych podmiotów albowiem ich wierzytelności wygasły na skutek dokonanego potrącenia i zapłaty. Z kolei M. B. (1) łączyła umowa zawarta z (...) S.A. w B., a nie powodem. Zdaniem powoda złożenie świadczenia do depozytu sądowego nie było ważne, a zatem nie rodziło ono skutku spełnienia świadczenia zgodnie z art. 470 kc. Pomiędzy powodem a podwykonawcami nie było bowiem sporu kto jest wierzycielem pozwanego z tytułu umowy z dnia 27.01.2012 r. Roszczenia zgłoszone pozwanemu przez podwykonawców wynikały ze stosunków prawnych łączących ich z powodem lub innymi osobami. A zatem były to inne wierzytelności niż wierzytelność powoda dochodzona pozwem.

Pozwany Województwo (...) Zarząd (...) w K. wniósł o oddalenie powództwa. Zarzucił bezzasadność roszczenia, w sytuacji gdy świadczenie objęte żądaniem pozwu zostało spełnione na skutek ważnego złożenia do depozytu sądowego kwoty 1 340 300,92 zł. Zdaniem pozwanego, wbrew twierdzeniom powoda, istniały materialnoprawne przesłanki do złożenia świadczenia do depozytu sądowego, w sytuacji gdy podwykonawcy formalnie zgłosili inwestorowi, na podstawie art. 647¹§5 kc, roszczenia z tytułu prac wykonanych na przedmiotowej inwestycji. Z tych przyczyn pozwany wstrzymał płatności na rzecz wykonawcy do czasu wykazania przez niego zaspokojenia roszczeń wobec podwykonawców. Pozwany podniósł, że w przypadku nie uzyskania przez powoda oświadczeń podwykonawców o których mowa w postanowieniu Sądu, ma on możliwość ich uzyskania na podstawie art. 64 kc.

Wezwani przez pozwanego do udziału w sprawie na podstawie art. 84 kpc Firma (...) S.A. w K., (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp.k. w upadłości likwidacyjnej w K., M. B. (1), nie zgłosili swojego przystąpienia do sprawy w charakterze interwenientów ubocznych.

Wyrokiem z dnia 6 czerwca 2016 r, sygn. akt VII GC 241/15, Sąd Okręgowy w Kielcach uwzględnił powództwo w całości.

W dniu 27.01.2012 r. strony zawarły umowę nr (...), której przedmiotem była „Budowa (...) K. na drodze wojewódzkiej nr (...)” za wynagrodzeniem w kwocie 116 400 255,83 zł brutto. Umowa była dwukrotnie aneksowana, w dniu 31.05.2013 r. aneksem nr (...) na mocy którego m.in. podwyższono wynagrodzenie do kwoty 117 053 926,79 zł brutto i w dniu 31.10.2013 r. aneksem nr (...). Zgodnie z (...) umowy rozliczenie wykonawcy miało nastąpić fakturą końcową, po zakończeniu całości robót i ich odbiorze. Termin zapłaty wynagrodzenia wynosił 30 dni od dnia dostarczenia zamawiającemu przez wykonawcę dokumentów rozliczeniowych oraz spełnienia przez wykonawcę wymogów określonych w ust. (...) umowy. Zgodnie z ust.(...) w przypadku zatrudnienia podwykonawcy i przedłożenia zamawiającemu umowy z podwykonawcą, faktura końcowa wykonawcy miała zostać zapłacona po udokumentowaniu zapłaty należności na rzecz podwykonawcy. Powyższe miał potwierdzić podwykonawca oświadczeniem, że nie zgłasza roszczeń z tytułu wykonanej pracy. Z kolei zgodnie z ust.(...) jeżeli w terminie określonym w umowie z podwykonawcą, wykonawca nie dokona w całości lub części zapłaty wynagrodzenia podwykonawcy, a podwykonawca zwróci się z żądaniem zapłaty tego wynagrodzenia bezpośrednio do zamawiającego i udokumentuje zasadność takiego żądania fakturą zaakceptowaną przez wykonawcę i dokumentami potwierdzającymi wykonanie i odbiór robót, zamawiający zapłaci na rzecz podwykonawcy kwotę będącą przedmiotem jego żądania. Zamawiający dokona potrącenia powyższej kwoty z płatności przysługującej wykonawcy.

W dniu 9.06.2014 r. bez udziału pozwanego powód sporządził protokół inwentaryzacji robót na dzień 4.06.2014 r. będącego dniem jego odstąpienia od umowy, zaś w dniu 23.06.2014 r. także jednostronny protokół odbioru wykonanych robót. W dniu 23.06.2014 r. powód wystawił pozwanemu fakturę końcową (...) za wykonane roboty budowlane objęte umową z dnia 27.01.2012 r. na kwotę 11 467 961,09 zł brutto z terminem płatności do dnia 23.07.2014 r. Z powyższej faktury pozwany w dniu 24.07.2014 r. uznał należność w kwocie 10 415 515,50 zł i w dniu 24.07.2014 r. zapłacił na rzecz powoda kwotę 7 974 401,73 zł.

We wniosku złożonym w dniu 3.10.2014 r. do Sądu Rejonowego w K. pozwany zwrócił się o zezwolenie na złożenie do depozytu sądowego kwoty 1 593 526,73 zł stanowiącej pozostałe wynagrodzenie powoda za roboty budowlane wykonane na podstawie umowy z dnia 27.01.2012 r. W uzasadnieniu powyższego wniosku pozwany wskazał, że powód nie uregulował należności następującym podwykonawcom: S. M. w kwocie 253 225,81 zł, (...) S.A. w K. w kwocie 140 304,37 zł, (...) Sp. z o.o. Sp. k. w upadłości likwidacyjnej w K. w kwocie 65 901,26 zł, M. B. (1) w kwocie 35 000 zł, (...) S.A. w upadłości likwidacyjnej w B. w kwocie 1 099 095,29 zł. Powyższe – zdaniem pozwanego (tam wnioskodawcy) – uzasadniało w kontekście art. 647¹ kc złożenie wniosku, a to celem uniknięcia podwójnej zapłaty, w sytuacji sporu co do tego kto jest wierzycielem kwoty objętej wnioskiem.

Postanowieniem z dnia 21.11.2014 r. Sąd Rejonowy w K. Wydział VIII Cywilny oddalił wniosek pozwanego o zezwolenie na złożenie do depozytu sądowego uznając brak przesłanek z art. 467 pkt 3 kc, czyli brak sporu co do tego kto jest wierzycielem kwoty 1 593 526,73 zł, stanowiącej wynagrodzenie za roboty budowlane wykonane na podstawie umowy z dnia 27.01.2012 r. W następstwie apelacji pozwanego, ograniczonej następnie o kwotę 253 225,81 zł (wierzycielność S. M.), Sąd Okręgowy Kielcach VII Wydział Gospodarczy postanowieniem z dnia 11.09.2015 r. zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, że zezwolił pozwanemu na złożenie do depozytu sądowego kwoty 1 340 300,92 zł. Kwota ta miała zostać wydana: a) wykonawcy, czyli powodowi po przedstawieniu oświadczeń podwykonawców: (...) S.A. w K., syndyka masy upadłości (...) Spółka z o.o. Sp.k. w upadłości likwidacyjnej w K., M. B. (1), syndyka masy upadłości (...) S.A. w upadłości likwidacyjnej w B., że zobowiązania wobec tych podmiotów z tytułu robót wykonanych w ramach umowy z dnia 27.01.2012 r. zostały w całości uregulowane przez wykonawcę i nie mają oni roszczeń względem pozwanego, b) wyżej wymienionym podwykonawcom po przedstawieniu dowodów potwierdzających prawo do otrzymania powyższych kwot w postaci prawomocnego wyroku zasądzającego należności na ich rzecz, ugody lub oświadczenia wykonawcy ewentualnie innego potwierdzenia przez nich prawa do otrzymania tych środków. W ocenie Sądu odwoławczego zaszyły przesłanki określone w art. 467 pkt 3 kc do złożenia przedmiotu świadczenia do depozytu, w sytuacji gdy uczestnicy spółka (...)k. (zgłoszona przez wykonawcę na udział której zamawiający nie wyraził zgody), (...) S.A. (nie zgłoszona przez wykonawcę) oraz M. B. (1), prawdopodobnie wykonywali roboty budowlane na przedmiotowej inwestycji i zgłosili pozwanemu wysokie roszczenia. W tej sytuacji pozwany nie może sam rozstrzygać czy uczestnikom należy się zapłata wynagrodzenia na podstawie art. 647¹§5 kc.

W piśmie z dnia 22.07.2014 r. skierowanym do pozwanego, Firma (...) S.A. w K. poinformowała o posiadaniu wobec powoda wierzycielności w kwocie 140 304,37 zł z tytułu robót wykonywanych na budowie obwodnicy K. na drodze wojewódzkiej nr (...). Na powyższą kwotę podwykonawca wystawił powodowi w dniu 23.05.2014 r. fakturę nr (...). W dniu 2.07.2014 r. a powód dokonał kompensaty powyższej wierzycielności ze swoimi wierzycielnościami w łącznej kwocie 384 662,93 zł. Firma (...) S.A. w piśmie z dnia 15.07.2014 r. nie uznała zasadności dokonanej kompensaty.

W piśmie z dnia 7.07.2014 r. skierowanym do pozwanego, (...) Sp. z o.o. Sp.k. w upadłości likwidacyjnej w K. poinformowała go o nieuregulowanej przez powoda należności w kwocie 65 901,26 zł za roboty budowlane wykonane w ramach budowy obwodnicy K. na drodze wojewódzkiej nr (...). Miały one wynikać z faktur nr (...) z dnia 11.06.2013 r. w kwocie 56 417,85 zł, nr (...)z dnia 12.07.2013 r. w kwocie 2 355,41 zł, nr (...)z dnia 7.04.2013 w kwocie 7 128 zł. Należność objętą fakturą nr (...) powód skompensował ze swoimi wierzycielnościami w dniu 24.06.2013 r. do kwoty 26 409,88 zł, w dniu 29.06.2013 r. do kwoty 8 249,48 zł, w dniu 3.07.2013 r. do kwoty 4 884,83 zł, w dniu 16.10.2013 r. do kwoty 23 864,18 zł. W dniu 5.09.2013 r. powód przekazał na konto komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym K.w postępowaniu zabezpieczającym KM 2595/13, w wykonaniu zajęcia z wniosku T. K. przeciwko (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Sp.k. kwotę 32 880,96 zł. Należność z faktury nr (...) powód skompensował ze swoją

wierzytelnością w dniu 16.10.2013 r. Kwotę 7 128 zł na żądanie spółki (...)k. z dnia 3.04.2013 r. powód miał zapłacić (...)w K., a następnie potrącić z faktury nr (...). W dniu 8.05.2013 r. powód zapłacił na rzecz (...) (...) Sp. z o.o. S. kwotę 7 128 zł, w wykonaniu powyższej dyspozycji.

W dniu 16.07.2012 r. (...) S.A. w B. zleciła M. B. (1) wykonanie usług koparko-ładowarką przy budowie „Obwodnicy K. i przebudowie drogi wojewódzkiej nr (...)” za kwotę 65 zł. W dniu 26.03.2014 r. M. B. (1) wezwał (...) S.A. do zapłaty kwoty 34 538,41 zł z ustawowymi odsetkami. W piśmie z dnia 30.06.2014 r. adresowanym do pozwanego, M. B. (1) swoją wierzytelność wobec (...) S.A. w B. jako podwykonawcy powoda określił na kwotę 35 000 zł, zwracając się jednocześnie do inwestora o jej uregulowanie.

Oceniając powyższe ustalenia faktyczne Sad Okręgowy uznał powództwo za uzasadnione w całości. W ocenie tego Sądu spór pomiędzy stronami sprowadzał się do rozstrzygnięcia kwestii ważności złożenia przez pozwanego do depozytu sądowego kwoty objętej sporem.

Sąd Okręgowy wskazał, że ważne złożenie do depozytu sądowego na takie same skutki jak spełnienie świadczenia. Postanowienie sądu zezwalające dłużnikowi na złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego nie korzysta z powagi rzeczy osądzonej i jako takie nie przesądza zatem o ważności złożenia przedmiotu świadczenia do depozytu. O ważności złożenia do depozytu ze skutkami materialnoprawnymi w postaci wygaśnięcia zobowiązania dłużnika, decyduje istnienie wskazanej w ustawie przyczyny upoważniającej do złożenia do depozytu oraz to czy świadczenie dłużnika jest zgodne z treścią zobowiązania. Powyższe przesłanki muszą istnieć w momencie złożenia przedmiotu świadczenia do depozytu.

We wniosku skierowanym do Sądu o zezwolenie na złożenie kwoty 1 593 526,73 zł do depozytu sądowego, pozwany jako podstawę żądania wskazywał art. 467 pkt 3 kc, twierdząc, że istnieje spór, kto jest wierzycielem, gdyż podwykonawcy powoda wystąpili z roszczeniami o zapłatę wynagrodzenia za roboty budowlane na podstawie art. 647¹§5 kc. Zgodnie z tym przepisem inwestor jest odpowiedzialny solidarnie z wykonawcą za zapłatę wynagrodzenia za roboty budowlane wykonane przez podwykonawcę. Jednakże, podkreślił Sąd Okręgowy, różne są podstawy odpowiedzialności inwestora i wykonawcy wobec podwykonawcy. Odpowiedzialność inwestora ma charakter gwarancyjny, jest odpowiedzialnością za cudzy dług i jest odpowiedzialnością z mocy prawa. Odpowiedzialność wykonawcy wobec podwykonawcy za zapłatę wynagrodzenia ma swoje źródło w zawartej przez nich umowie. W świetle art. 647¹§2 kc warunkiem solidarnej odpowiedzialności inwestora jest wyrażenie przez niego zgody na zawarcie przez wykonawcę umowy o roboty budowlane z podwykonawcą. Granice odpowiedzialności inwestora wyznacza umowa podwykonawcza łącząca wykonawcę z podwykonawcą. Jeżeli inwestor wyraził zgodę na podwykonawcę z zapłaty wynagrodzenia dla podwykonawcy nie zwalnia go nawet to, że uregulował wynagrodzenie na rzecz wykonawcy.

Sąd Okręgowy wskazał następnie, że w rozpoznawanej pozwany inwestor nie kwestionował, że powód zgłosił jako podwykonawcę jedynie spółkę (...), co do której pozwany nie wyraził zgody na zawarcie umowy podwykonawczej. Firma (...) S.A. i M. B. (1) nie zostali przez powoda zgłoszeni jako podwykonawcy. Z kolei ze zlecenia usługi z dnia 16.07.2012 r. (...) S.A. i pisma M. B. (1) skierowanego do pozwanego z dnia 30.06.2014 r. wynika, że zawarł on umowę podwykonawczą z (...) S.A. w B., a nie powodem. Powód zaprzeczył natomiast aby M. B. był jego podwykonawcą. Ze stanowiska pozwanego – wywodzi dalej Sad Okręgowy – nie wynika czy wyraził on zgodę na zawarcie umowy z firmą (...) S.A., której powód nie zgłosił, z tym, że zgoda ta może być także następcza oraz na zawarcie przez podwykonawcę powoda (...) S.A. w B. umowy podwykonawczej z M. B. (1). Przy czym w świetle art. 647¹§3 kc do zawarcia takiej umowy wymagana jest także zgoda wykonawcy. Z pism podwykonawców, Firmy (...) S.A. z dnia 22.07.2014 r., (...) Sp. z o.o. Sp.k. w upadłości likwidacyjnej z dnia 7.07.2014 r., M. B. (1) z dnia 30.06.2014 r. wynika, że nie otrzymali oni wynagrodzenia za wykonane roboty budowlane, dwaj pierwsi podwykonawcy od powoda, trzeci od podwykonawcy powoda. Przy czym tylko z treści pisma M. B. wynika, że zgłosił on wobec pozwanego roszczenie o zapłatę wynagrodzenia. Powód twierdził i udokumentował zdaniem Sądu, że wierzytelność Firmy (...) S.A. w kwocie 140 304,37 zł została przez niego uregulowana w formie potrącenia z wierzytelnością powoda, wierzytelność (...) Sp. z

o.o. Sp.k. w upadłości likwidacyjnej w kwocie 65 901,26 zł została zapłacona i częściowo potrącona z wierzytelnościami powoda.

Powyższe uwagi doprowadziły Sąd Okręgowy do konkluzji, że nawet w sytuacji braku zapłaty przez powoda wynagrodzenia podwykonawcom za wykonane przez nich roboty budowlane, nie została spełniona przesłanka o której mowa w art. 467 pkt 3 kc czyli istnienie sporu kto jest wierzycielem pozwanego. W świetle art. 647 kc i 647¹§5 kc wierzycielem pozwanego inwestora będą zarówno powód jako wykonawca i podwykonawcy na których inwestor wyraził zgodę. W każdym przypadku spełnienie przez pozwanego świadczenia do rąk któregoś z nich będzie spełnieniem świadczenia do rąk osoby uprawnionej. W przypadku zapłaty przez pozwanego wynagrodzenia na rzecz podwykonawców, będzie mu służyło roszczenie regresowe wobec powoda, wywiedzione na podstawie art. 518§1 pkt 1 kc i art. 376§1 kc.

Z treści §11 ust. 3, 5 i 6 umowy z dnia 27.01.2012 r. zawartej przez strony wynika, że oświadczenie podwykonawcy, z którym powód zawarł umowę podwykonawczą, o nieposiadaniu wobec wykonawcy roszczeń z tytułu wykonanych robót budowlanych, było warunkiem zapłaty przez pozwanego wynagrodzenia z faktury końcowej, w przypadku zgłoszenia przez wykonawcę podwykonawcy i wyrażenia przez inwestora zgody na zawarcie z nim umowy. W przypadku zapłaty wynagrodzenia należnego podwykonawcy przez inwestora miał on prawo potrącić tę kwotę z wynagrodzenia wykonawcy. Z kolei warunkiem dokonania zapłaty przez inwestora było wystąpienie z takim żądaniem przez podwykonawcę oraz potwierdzenie przez wykonawcę wykonania przez niego robót i akceptacja przez niego żądanego wynagrodzenia. W ocenie Sądu w przedmiotowej sprawie, odnośnie wierzytelności Firmy (...) S.A., (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością Sp.k. w (...), nie zaszyły przesłanki określone w §11 umowy uprawniające pozwanego do odmowy zapłaty na rzecz powoda wynagrodzenia w kwocie dochodzonej pozwem.

Podsumowując Sąd Okręgowy uznał, że nie zaszła przesłanka ważnego złożenia przez pozwanego kwoty 241 205,63 zł do depozytu sądowego przewidziana w art. 467 pkt 3 kc. Tym samym skutkiem złożenia tego świadczenia do depozytu nie było zgodnie z art. 470 kc spełnienie przez pozwanego na rzecz powoda świadczenia, czyli zapłata wynagrodzenia z tytułu wykonania przez powoda robót budowlanych, stanowiących przedmiot umowy zawartej przez strony w dniu 27.01.2012 r. (art. 647 kc).

Jako podstawę rozstrzygnięcia w przedmiocie odsetek ustawowych Sad Okręgowy wskazał przepis art. 481 § 1 i 2 k.c., zaś co do kosztów procesu – art. art. 98§1 i 3 kpc, art. 99 kpc w zw. z art. 108§1 kpc.

Wyrok Sądu Okręgowego zaskarżył w całości apelacją pozwany, zarzucając:

1/ naruszenie art. 470 k.c. przez jego niezastosowanie i uznanie, że złożenie do depozytu sądowego m.in. kwoty 241 205, 64 zł nie było ważne e rozumieniu w/w przepisu i tym samym nie stanowiło skutecznego spełnienia świadczenia objętego pozwem, pomimo, iż bezsprzecznie ustalono, że między powodem a podwykonawcami istnieje spór co do wzajemnych rozliczeń w zakresie zdeponowanego przez pozwanego wynagrodzenia, co zgodnie z dyspozycją art. 467 pkt 3 k.c. stanowi materialno prawną przesłankę skuteczności złożenia przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego powodującego wygaśnięcie zobowiązania;

2/ naruszenie art. 467 pkt 3 k.c. w zw. z art. 647 par. 5¹ k.c. przez ich błędną wykładnię i uznanie, że brak jest sporu kto jest wierzycielem pozwanego, podczas gdy w okolicznościach niniejszej sprawy pozwany, wobec braku wiarygodnych informacji o wzajemnych rozliczeniach powoda z podwykonawcami, nie jest uprawniony do arbitralnej decyzji komu i w jakim zakresie przysługuje sporna część wynagrodzenia zdeponowana na podstawie postanowienia Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 11 września 2015 r.

Podnosząc powyższe zarzuty pozwany domagał się zmiany zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa i zasądzenie na jego rzecz kosztów procesu, ewentualnie o uchylene wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

SĄD APELACYJNY ZWAŻYŁ CO NASTĘPUJE.

Apelacja pozwanego musiała odnieść skutek.

Niedostatek ustaleń faktycznych i rozważań Sądu Okręgowego nakazuje przyjąć, że istota niniejszej sprawy nie została rozpoznana.

Jak wynika z treści uzasadnienia zaskarżonego wyroku Sąd Okręgowy przyjął, że złożenie przez powoda do depozytu sądowego świadczenia w kwocie 241.205, 63 zł, nie było skuteczne i nie doprowadziło do zwolnienia się pozwanego z obowiązku świadczenia względem powoda (art. 470 k.c.). Do takiego wniosku Sąd Okręgowy doszedł w oparciu o treść art. 647¹ § 5 k.c., który stanowi, że zawierający umowę z podwykonawcą oraz inwestor i wykonawca ponoszą solidarną odpowiedzialność za zapłatę wynagrodzenia za roboty budowlane wykonane przez wykonawcę. Przyjmując, że złożenie przez pozwanego świadczenia do depozytu sądowego, nie było ważne, z uwagi na brak przesłanek z art. 467 pkt 3 k.c., Sąd Okręgowy odwołał się jedynie do treści przytoczonego wyżej art. 647¹ § 5 k.c. i wywiódł, że wierzycielem pozwanego – z mocy tego przepisu – jest zarówno wykonawca jak i podwykonawcy na których inwestor wyraził zgodę. Zatem zdaniem Sądu spełnienie świadczenia do rąk któregokolwiek z tych podmiotów jest spełnieniem świadczenia do rąk osoby uprawnionej. Powyższy pogląd nie może być uznany za prawidłowy w każdej sytuacji. Wszak obowiązek zapłaty inwestora względem zamawiającego ma – z mocy w/w przepisu charakter gwarancyjny; podwykonawca staje się uprawniony do żądania świadczenia od zamawiającego jedynie wówczas, gdy jego kontrahent – wykonawca – swojego świadczenia nie spełnił.

W ocenie Sądu Apelacyjnego problem ważności złożenia świadczenia do depozytu przez pozwanego nie został oceniony w przez Sąd I instancji w sposób wyczerpujący, o czym będzie mowa w dalszej części uzasadnienia. Jednakże nawet gdyby przyjąć za tym Sądem I, że pozwany nie był uprawniony do złożenia świadczenia do depozytu, gdyż brak było po temu podstaw określonych w art. 467 punkt 3 k.c., a co za tym idzie pozwany – jak dotąd – nie zwolnił, się z obowiązku zapłaty wynagrodzenia względem powoda – to nie oznacza to automatycznie o zasadności powództwa. Przyjęcie, że dłużnik nie zwolnił się z obowiązku świadczenia, składając je do depozytu sądowego (art. 470 k.c.) będzie miało jedynie ten skutek, że należy rozpoznać zasadność powództwa, biorąc pod uwagę wzajemne relacje zobowiązaniowe stron, ukształtowane zarówno postanowieniami umowy zawartej przez strony jak też powszechnie obowiązującymi przepisami prawa cywilnego. W motywach wyroku uwzględniającego powództwo, Sąd Okręgowy nie rozważył dostatecznie i jasno tych postanowień umowy z dnia 27 stycznia 2012 r, w której strony przewidziały mechanizmy chroniące inwestora przed podwójną zapłatą. Taki mechanizm ustanawiał §(...) umowy, gdzie strony postanowiły, że warunkiem zapłaty wynagrodzenia przez inwestora na rzecz wykonawcy, w przypadku przedłożenia inwestorowi umowy, jest udokumentowanie przez wykonawcę uprzedniej zapłaty na rzecz podwykonawcy. W takim wypadku jeśli wykonawca nie przedłożył dowodu zapłaty na rzecz podwykonawcy, inwestor mógł powstrzymać się ze świadczeniem, bez narażenia się na zarzut zwłoki w wykonaniu zobowiązania. Umowa stron przewidywała również sytuację możliwości zwolnienia się przez inwestora z obowiązku świadczenia na rzecz swojego kontrahenta (wykonawcy) przez świadczenie do rąk podwykonawcy. W § (...) umowy strony postanowiły bowiem, że w razie udokumentowania przez podwykonawcę wykonania umowy i zwrócenia się przez tegoż wykonawcę o zapłatę bezpośrednio do inwestora przy jednoczesnym udokumentowaniu roszczenia w sposób wskazany w umowie, inwestor (zamawiający) mógł dokonać zapłaty bezpośrednio na rzecz podwykonawcy, potrącając zapłaconą sumę z należności podwykonawcy.

Istotą tych postanowień umownych było wzmocnienie ochrony interesów podwykonawcy, z jednoczesnym zminimalizowaniem ryzyka zamawiającego jak chodzi o dokonanie podwójnej zapłaty. Analizując ich treść Sąd Okręgowy lakonicznie i bez uzasadnienia stwierdził, że nie zaszły warunki pozwalające pozwanemu inwestorowi na odmowę zapłaty wynagrodzenia na rzecz powoda, jako wykonawcy. Sąd Okręgowy nie wyjaśnił jednak motywów swojego rozumowania. Nie wyjaśnił też czy i jakie znaczenie w sprawie ma to, że pomiędzy stronami było bezsporne, że objęte umową roboty budowlane, za które należy zapłacić wynagrodzenie dochodzone pozwem, zostały prawidłowo wykonane przez i odebrane przez inwestora. Obie strony zgodne też były co do tego, że będące przedmiotem

niniejszego procesu prace zostały wykonane przez trzech podwykonawców, a to: (...) S.A. w K., (...) Sp. z o.o. sp.k. w upadłości likwidacyjnej w K. i M. B. (1). Wreszcie obie strony były zgodne, że zarówno Spółce (...) jak i spółce (...) należało się wynagrodzenie od powoda. Powód, jako wykonawca uznał te roszczenia, skoro złożył oświadczenie o potrąceniu wzajemnych wierzytelności z wierzytelnościami spółek (...) o zapłatę wynagrodzenia za prace wykonane w ramach przedmiotowej inwestycji. Również i pozwany uznaje za uzasadnione roszczenia tych podwykonawców, a wobec uznania ich przez powoda istnieją podstawy do dokonania wypłaty przez pozwanego bezpośrednio do rąk wykonawcy. Różnica stanowisk powoda i pozwanego sprowadza się w rzeczywistości tylko do tego, czy roszczenia tych podmiotów zostały zaspokojone czy też nie. Wynika to z twierdzeń powoda, który utrzymuje, że roszczenia te wygasły wskutek dokonania przez potrącenia wierzytelności wzajemnych powoda względem tych podwykonawców. Jeśli racja jest po stronie powoda dochodzone pozwem wynagrodzenie winno być wypłacone do jego rąk. Pozwany jednakże wskazuje na to, że w/w podwykonawcy nie uznali dokonanych potrąceń a w każdym razie powód nie przedstawił na to stosownych dowodów. Sąd Okręgowy ustalił treść składanych przez powoda oświadczeń o potrąceniu, nie wypowiedział się jednak czy przedstawione przez powoda do potrącenia wierzytelności rzeczywiście istniały i nadawały do potrącenia a w konsekwencji nie dokonał też oceny skuteczności złożonych przez powoda oświadczeń.

Tym samym, o ile Sąd Okręgowy przy ponownym rozpoznaniu sprawy w całości podtrzyma stanowisko o bezskuteczności złożenia przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego, konieczne będzie ustalenie przez ten Sąd okoliczności faktycznych niezbędnych do oceny, czy w świetle postanowień umowy i obowiązujących przepisów prawa istnieją przesłanki do tego by pozwany wypłacił powodowi wynagrodzenie. W ocenie Sądu Apelacyjnego fakt uznania zasadności roszczeń dwóch pierwszych podwykonawców przez obie strony determinuje wniosek, iż pozwany mógłby dokonać zapłaty bezpośrednio na rzecz podwykonawców, do czego obliguje go zapis § (...) umowy z dnia 27 stycznia 2012 r. Powód w istocie sprzeciwia się temu tylko dlatego, że uznaje, iż roszczenia tych podmiotów wygasły wskutek potrącenia. Sąd Okręgowy nie dopuścił na okoliczność istnienia tych wierzytelności żadnych dowodów, wnioskowanych już w pozwie, nie przesłuchał też, w razie dalszych wątpliwości, stron postępowania.

Rzecz Sądu Okręgowego przy ponownym rozpoznaniu sprawy będzie jedak ponowne rozważenie problemu skuteczności złożenia przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego. Przyjmując jego bezskuteczność Sąd Okręgowy odwołał się wyłącznie do treści art. 647⁽¹⁾ § 5 k.c., błędnie przyjmując, że pozwany inwestor mógł zwolnić się ze swojego obowiązku świadcząc bądź to do rąk powoda, jako wykonawcy, bądź to do rąk podwykonawcy. Rozumowanie to, w świetle istotnych w sprawie faktów na które powołują się obie strony nie musi być oceną prawidłową. Składając przedmiot świadczenia do depozytu sądowego pozwany wskazywał na treść art. 467 pkt 3 k.c. Przepis ten umożliwia dłużnikowi skorzystanie z depozytu, gdy powstał spór o to, kto jest wierzycielem. Ratio legis tego unormowania polega na umożliwieniu dłużnikowi uniknięcia ryzyka spełnienia świadczenia do rąk osoby nieuprawnionej, a tym samym również ryzyka podwójnej zapłaty. Stan niepewności prawnej kończy ostatecznie wydanie tytułu wykonawczego – w odrębnym postępowaniu spornym – wskazującego rzeczywistego wierzyciela, który jest upoważniony do odbioru przedmiotu świadczenia z depozytu sądowego. Jeśli zatem Sąd Okręgowy w rozpoznawanej sprawie dojdzie do wniosku, że w świetle ujawnionego stanu faktycznego pozwany inwestor mógłby zwolnić się z obowiązku względem kontrahenta (wykonawcy) przez zapłatę wynagrodzenia na rzecz podwykonawcy, na mocy § (...) umowy, to pozostaje do rozstrzygnięcia, czy pozwany mógł we własnym zakresie usunąć faktyczne i prawne wątpliwości związane z twierdzeniem powoda, iż ten zaspokoił przynajmniej dwóch podwykonawców, dokonując potrącenia wierzytelności wzajemnych. A zatem czy z perspektywy powoda istniała rzeczywista wątpliwość – w rozumieniu art. 463 pkt 3 k.c. – co do osoby wierzyciela. Podobne problemy były przedmiotem rozważań w orzecznictwie sądowym. Przykładowo Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 14 kwietnia 2009 r, sygn. akt I ACr 278/09 stwierdził, że dłużnik, dla uniknięcia zarzutu spełnienia świadczenia do rąk osoby nieuprawnionej do jego przejęcia, powinien zbadać legitymację tego, kto występuje w charakterze cesjonariusza. W przypadku zaś wątpliwości co do dostatecznego wykazania cesji bądź kolizji między kilku pretendentami powinien złożyć dłużną sumę do depozytu sądowego (legalis). Zatem to, czy w konkretnej sprawie dłużnik mógłby zwolnić się z długu przez złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu, z powołaniem się na art. 467 punkt 3 lub 4 k.c. zależy od tego, czy jego wątpliwości co do osoby wierzyciela mają li tylko charakter prawny, wynikających z niepewności co do wykładni obowiązujących przepisów, kiedy to, obiektywnie rzecz biorąc,

dłużnik może we własnym zakresie dokonać stosownych ocen, czy też mają dla dłużnika charakter nieusuwalny, wobec nieznanomości faktów (por. też wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 30 stycznia 2014, I ACa 697/13 (legalis)).

To spektrum zagadnień nie było w ogóle przedmiotem rozważań Sądu I instancji, podobnie zresztą jak żądanie przez powoda zapłaty należności za roboty wykonane przez trzeciego z podwykonawców, M. B. (1), którego sytuacja była odmienna od sytuacji pozostałych dwóch podmiotów. Jak się wydaje Sąd przyjął, że M. B. (1) nie była w ogóle wierzycielem pozwanego inwestora z uwagi na brak zgody na dalsze podwykonawstwo ze strony powoda, jako wykonawcy (art.647¹ k.c.), jednakże okoliczność ta nie wynika jednoznacznie z uzasadnienia zaskarżonego wyroku, gdyż Sąd rozważał dokonane ustalenia faktyczne jedynie przez pryzmat ważności złożenia przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego, w oparciu o przepis art. 467 pkt 3 k.c.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny uchylił zaskarżony wyrok na zasadzie art. 386 § 4 k.c. pozostawiając temu Sadowi orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego.

SSA Sławomir Jamróg SSA Hanna Nowicka de Poraj SSA Robert Jurga